

BƯỚC ĐẦU TÌM HIỂU QUAN NIỆM VÀ PHƯƠNG PHÁP BIÊN SOẠN TỤC NGŨ CỦA CÁC NHÀ NHO TRONG SÁCH CHỮ NÔM

Nguyễn Thuý Loan

Viện Nghiên cứu Văn hóa dân gian

Viện Khoa học Xã hội Việt Nam

Trong kho tàng sách Hán Nôm nói chung và sách Nôm nói riêng, truyện dân gian được ghi chép từ rất sớm nhưng tục ngữ, ca dao, dân ca thì lại được sưu tập tương đối muộn. Công trình biên soạn tục ngữ sớm nhất mà chúng ta được thấy là *Đại Nam quốc túy* của Ngô Giáp Đậu (1908), *Nam quốc phương ngôn tục ngữ bị lục* chưa rõ soạn giả (1914), rồi đến *Nam âm sử loại* của Vũ Công Thanh (1925)... Phần lớn các nhà Nho sưu tầm, biên soạn tục ngữ, ca dao là nhằm nêu rõ “phong tục hậu hay bạc”, nhằm “đương phong chấn nhã”, hay đem lại những điều “khuyên răn cho đời”. Và muốn thế, họ phải tuyển chọn những câu tục ngữ phù hợp với tư tưởng Nho gia.

Về mặt nội dung, giá trị đầu tiên của những cuốn sách này là giá trị lịch sử. Nó đã sưu tập được những câu tục ngữ phản ánh khá đầy đủ các mặt sinh hoạt của xã hội phong kiến đương thời. Những câu tục ngữ này được cố định hóa bằng văn tự Nôm.

Song, do những hạn chế của thời đại, do chưa có một nhận thức đúng đắn về kho tàng văn học dân gian nên các soạn giả của tập sách này không tránh khỏi còn có một số nhược điểm nhất định. Có nhiều tục ngữ bình thường, phổ biến thì họ giải thích sai lạc. Còn những câu có nội dung trái ngược với đạo lý phong kiến một cách rõ rệt thì thường ít được ghi chép lại. Hơn nữa, họ chưa có được nhận thức đầy đủ và toàn diện về loại hình tục ngữ, cho nên tùy tiện và phiến diện thường là thiếu sót phổ biến trong những công trình của họ.

Mặc dù còn có một số nhược điểm như vậy nhưng những cuốn sách sưu tầm tục ngữ được biên soạn bằng chữ Nôm vẫn là những tác phẩm có giá trị. Nhưng những công trình này sẽ là những tài liệu quý để góp phần vào việc nghiên cứu tục ngữ và lịch sử văn học dân gian Việt Nam.